

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Одеський державний університет внутрішніх справ

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД
ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Колективна монографія

За загальною редакцією
А. В. Денисової

Видавництво
«Юридика»
2025

УДК 342.7:351.86"364"(477)

П68

Рецензенти:

Журавльов Дмитро Володимирович, заступник керівника Департаменту з питань громадянства, помилування, державних нагород — керівник управління з питань помилування Офісу Президента України, доктор юридичних наук, професор;

Катеринчук Іван Петрович, професор кафедри вогневої підготовки ОДУВС, доктор юридичних наук, професор;

Гаран Ольга Володимирівна, професор кафедри адміністративного права та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, доктор юридичних наук, професор

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 12 від 30 вересня 2025 року)*

Правове регулювання дотримання прав і свобод людини та громадянина в умовах адміністративно-правового режиму воєнного стану : колективна монографія / Є. Львова, О. Жильцов, О. Пасько та ін. ; за заг. ред. А. В. Денисової. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 840 с.

ISBN 978-617-8574-56-7

Колективна монографія присвячена комплексному аналізу правового регулювання дотримання прав і свобод людини в умовах воєнного стану в Україні. У виданні осмислено трансформацію механізмів їх забезпечення з урахуванням викликів збройної агресії. Досліджено реалізацію державної політики у гуманітарній, безпековій, правоохоронній, судовій і соціальній сферах, проблеми захисту прав дітей, цивільного населення, військовополонених, а також питання інформаційної безпеки та OSINT. Монографія адресована науковцям, юристам і практикам.

УДК 342.7:351.86"364"(477)

ISBN 978-617-8574-56-7

© Авторський колектив, 2025

© ОДУВС, 2025

Зміст

Розділ 1. Правове забезпечення державної політики в гуманітарній сфері (Львова Є.)	5
Розділ 2. Адміністративно-правове регулювання свободи пересування та вільного обрання місця проживання за умов воєнного стану в Україні (Жильцов О.)	30
Розділ 3. Психічне здоров'я як фактор національної безпеки в Україні (Пасько О., Прудка Л.)	71
Розділ 4. Роль Національної поліції України у створенні єдиного безпекового простору держави (Матвеева Л.)	110
Розділ 5. Діяльність поліції щодо забезпечення прав і свобод людини на деокупованих територіях (Берендеева А.)	136
Розділ 6. Вплив Інтернету на права дітей протягом збройного конфлікту — зарубіжний досвід (Пядишев В., Форос Г.)	177
Розділ 7. Сучасні тенденції судового захисту прав і свобод людини в умовах воєнного стану (Шерстюк Г.)	217
Розділ 8. Правова, соціально-психологічна та медична допомога потерпілим від дій країни-агресорки особам з тимчасово окупованих територій (Вайда Т.)	259
Розділ 9. Роль дозвільної системи в забезпеченні прав і свобод людини в умовах воєнного стану (Пишна А., Ульянов О.)	313
Розділ 10. Адміністративна відповідальність за порушення прав і свобод під час воєнного стану (Сірко В.)	355
Розділ 11. Кримінально-правові аспекти дотримання основних прав і свобод військовополонених і цивільного населення в умовах воєнного стану (Колб О., Конопельський В.)	392

Розділ 12. Часові обмеження суб'єктивного права інтелектуальної власності: загальні та екзистенціальні умови (Маковій В.)	452
Розділ 13. Сутність організації та документування організованої злочинної діяльності підрозділами стратегічних розслідувань (Щурат Т.)	491
Розділ 14. Дотримання прав і свобод громадян під час здійснення оперативно-розшукової діяльності (Давиденко В.)	532
Розділ 15. Забезпечення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій при виявленні та розкритті організованої злочинної діяльності в умовах воєнного стану (Поляков Є.)	576
Розділ 16. Аналіз та запобігання кримінальним правопорушенням в умовах загострення криміногенної обстановки (Бабенко А.)	622
Розділ 17. Дотримання прав та свобод людини державним бюро розслідувань під час військового стану (Козленко О.)	679
Розділ 18. Основні напрямки і завдання державної політики у сфері протимінної діяльності в умовах воєнного стану та під час відновлення України (Аносенков А., Коломієць Ю., Мукоїда Р., Проскурня Є.)	725
Розділ 19. OSINT та інформаційна безпека в умовах воєнного стану (Свиридюк Н., Афонін Д.)	766
Розділ 20. Використання OSINT у встановленні фактів воєнних злочинів та особи воєнних злочинців (Сіфоров О., Калугін В.)	811

Розділ 16

АНАЛІЗ ТА ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ КРИМІНОГЕННОЇ ОБСТАНОВКИ

Андрій БАБЕНКО

Одеський державний університет внутрішніх справ, Україна

1.1 Аналіз та прогнозування кримінальних правопорушень в умовах загострення криміногенної обстановки: загально-теоретичний та праксеологічний вимір

Як загальновідомо, кримінальні правопорушення являють собою складне соціальне явище, що постійно еволюціонує під впливом змін у суспільно-політичному середовищі. В умовах затяжної кризи, яку переживає Україна, спричиненої як внутрішніми проблемами, так і зовнішніми викликами, зростає потреба у нових підходах до протидії злочинності. Ефективна протидія їй можлива лише за наявності науково обґрунтованих рішень, комплексного аналізу ситуації та постійного оновлення превентивних механізмів. Сучасні виклики — від соціальної нестабільності до зовнішньої агресії — вимагають постійного моніторингу криміногенного стану та прогнозування його змін. Безперервне вивчення нових тенденцій у сфері злочинності та адаптація запобіжних заходів до динамічної ситуації стають основою стійкої безпекової політики. У цьому процесі важливо забезпечити тісну взаємодію між наукою та практикою, зосередивши зусилля на розробці ефективної моделі превенції кримінальним правопорушенням, яка відповідає умовам воєнного стану та пов'язаних із ним ризиків для держави та суспільства.

Починаючи з 2014 року, коли Україна опинилася перед викликами у формі окупації частини своїх територій, а особливо після масштабної військової агресії Російської Федерації у 2022 році, завдання протидії злочинності набуло принципово нового виміру.

У новій реальності безпеки першочергового значення набуває системний аналіз стану криміногенної ситуації, своєчасне виявлення змін у структурі злочинності та оперативне формування адекватних механізмів реагування. Лише за умови випереджального аналітичного супроводу та гнучкої трансформації функцій правоохоронних органів відповідно до нових загроз можна зберегти стабільність, ефективно попереджувати кримінальні правопорушення та підтримувати правопорядок у надзвичайно складних умовах, зумовлених воєнним станом.

Аналіз кількісно якісних параметрів кримінальних правопорушень і прогнозування злочинності в умовах загострення криміногенної обстановки передбачає визначення двох взаємопов'язаних методологічних категорій — кримінологічного аналізу і кримінологічного прогнозу. Кримінологічний аналіз — це послідовний збір, систематизація й інтерпретація інформації про злочинність: її обсяги, структуру, характерні риси та соціально-економічні чи політичні фактори, що впливають на рівень правопорушень. Цей процес включає формування довідково-інформаційних масивів, ведення оперативних і криміналістичних реєстрів, обробку персональних даних і підготовку статистичних зведень. Результати аналізу визначають ключові напрями превентивної і оперативної роботи поліції, дозволяють побудувати чітку картину поточного стану злочинності та її детермінант¹. Щодо кримінологічного прогнозу, то у широкому розумінні — це науково обґрунтоване передбачення майбутнього стану злочинності, яке охоплює очікувані рівні, структуру і темпи розвитку кримінальних правопорушень, а також умови їх виникнення і можливості запобігання². Більше того, прогнозування розглядається як елемент соціального управління: воно моделює сукупність детермінант,

---

¹ Поняття та предмет кримінологічного аналізу злочинності. URL: <https://studies.in.ua/analiz-ta-prognoz-zlochynnosti/3931-ponyattya-ta-predmet-krimnolochnogo-analzu-zlochinnost.html> (дата звернення: 23.05.2025).

² Запобігання правопорушенням у місцях позбавлення волі / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Г. Колб, В.С. Наливайко та ін.; за заг. ред. О.М. Джужі та О.Г. Колба. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2010. С. 72.

оцінює спроможність профілактичних інституцій та розподіл ресурсів, а також імовірність вчинення злочинів конкретними суб'єктами. Удосконалений механізм інформаційно-аналітичного забезпечення, що поєднує глибокий аналіз і прогностичні оцінки, стає невід'ємною складовою стратегічного управління в сфері безпеки³. Особливо важливим це є в умовах воєнного стану, коли швидкі зміни факторів ризику потребують гнучкого, випереджального реагування з боку правоохоронних органів.

Загострення криміногенної ситуації в Україні в умовах збройного конфлікту потребує системного підходу до вивчення динаміки злочинності та формування ефективних прогнозів її розвитку. Війна, що триває з 2014 року та набула повномасштабного характеру у 2022 році, суттєво трансформувала кримінальне середовище, створивши нові виклики для системи національної безпеки та правоохоронних органів⁴. Аналіз статистичних показників, оприлюднених Офісом Генерального прокурора, дає змогу відстежити зміну кількісних і якісних параметрів злочинності у цей період та виявити ключові тенденції, які потребують врахування при розробці превентивних стратегій. Так, у 2022 році було зафіксовано понад 360 тисяч кримінальних правопорушень, що, попри масштабні потрясіння, відповідало попередній тенденції до зниження⁵. Це пояснюється низкою об'єктивних чинників: евакуацією населення, зміною облікової дисципліни, концентрацією державних ресурсів на безпечовому фронті. Однак уже у 2023 році ситуація змінилася — кількість кримінальних правопорушень зросла до 475 тисяч, що свідчить про

---

³ Василевич В.В. Теоретико-методологічні засади кримінологічного прогнозування в установах виконання покарання. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2014. № 2. С. 58–69, 81.

⁴ Шакур В.І. Аналіз злочинності: проблеми термінології. *Нове українське право*. 2023. Випуск 2. С. 154–162, с. 155.

⁵ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

новий етап розвитку кримінальної активності в умовах воєнного часу⁶. У 2024 році динаміка збереглася: 492 тисячі зареєстрованих правопорушень⁷, а лише за січень-квітень 2025 року — понад 220 тисяч, що сигналізує про закріплення високого рівня кримінальної загрози⁸. У такій ситуації особливої актуальності набуває аналітична оцінка реальної криміногенної картини, її чинників та можливих векторів розвитку. Саме на основі глибокого аналізу можна розробити ефективні механізми прогнозування злочинності та своєчасного реагування на потенційні загрози в умовах тривалого воєнного протистояння та соціальної турбулентності.

У 2024 році структура зареєстрованих кримінальних правопорушень в Україні засвідчує значну диференціацію за кількісними показниками, що дозволяє умовно поділити їх на три групи: високої, середньої та низької поширеності. Такий підхід є доцільним з точки зору кримінологічного аналізу, оскільки він дозволяє не лише оцінити масштабність окремих видів злочинів, а й окреслити пріоритети у формуванні політики протидії злочинності. До групи **високої поширеності** належать кримінальні правопорушення, що займають домінуючі позиції у загальній структурі злочинності: кримінальні правопорушення проти власності — 132 910 випадків; проти встановленого порядку несення військової служби — 93 900 випадків; проти життя та здоров'я особи — 80 054 випадки; у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних

---

⁶ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2023 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 22.05.2025).

⁷ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

⁸ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-квітень 2025 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 24.05.2025).

речовин, їх аналогів або прекурсорів — 48 233 випадки. Ці категорії формують ядро сучасної злочинності та потребують першочергової уваги з боку держави та правоохоронної системи⁹. До групи **середньої поширеності** можна віднести: кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку — 30 151 випадок; проти авторитету органів влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян та проти журналістів — 23 160 випадків; у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг — 16 820 випадків; проти безпеки руху та експлуатації транспорту — 10 662 випадки; проти громадської безпеки — 8 789 випадків; у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації — 7 865 випадків; проти основ нацбезпеки України — 5 998 випадків; проти громадського порядку і моральності — 5 932 випадки¹⁰. Ці види кримінальних правопорушень не є масовими, однак мають стабільну динаміку й значну суспільну небезпеку. До групи **низької поширеності** належать: проти правосуддя — 7 369 випадків; проти виборчих, трудових та інших прав і свобод людини і громадянина — 5 036 випадків; проти довілля — 4 153 випадки; у сфері господарської діяльності — 4 055 випадків; у сфері використання електронно-обчислювальних машин, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку — 4 055 випадків; проти статевої свободи та статевої недоторканності особи — 872 випадки; проти безпеки виробництва — 842 випадки; проти волі, честі й гідності особи — 539 випадків¹¹. Незважаючи на меншу

---

⁹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

¹⁰ Там само.

¹¹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

кількість, ці правопорушення мають глибокий соціальний резонанс і часто свідчать про проблеми у сферах публічного управління, правосуддя, екології та прав людини.

Отже, структурний аналіз кримінальних правопорушень у 2024 році не лише дає змогу окреслити загальну картину криміногенної ситуації, а й висвітлює зміщення акцентів у сфері правопорушень, актуалізуючи потребу в комплексному, науково обґрунтованому підході до побудови ефективної стратегії запобігання злочинності.

Кримінальні правопорушення проти власності традиційно посідають провідне місце серед інших видів злочинів в Україні, що зумовлено значним інтересом зловмисників до заволодіння чужим майном з корисливих мотивів. За офіційними даними за 2024 рік в Україні зареєстровано 132 910 кримінальних правопорушень проти власності. З цієї кількості повідомлено про підозру у 59 768 випадках, що становить близько 45 % від загальної кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень у цій сфері. Обвинувальний акт було скеровано у 53 693 випадках, що становить приблизно 41 % від загальної кількості кримінальних правопорушень проти власності. Це вказує на те, що трохи більше ніж у 40 % випадків провадження доходять до обвинувального акта, що свідчить про певні проблеми у розкритті і доказуванні кримінальних правопорушень проти власності. Аналіз структури кримінальних правопорушень проти власності показує, що найбільшу питому вагу у загальному масиві становлять шахрайства — 64 978 випадків, що приблизно дорівнює 49 % від усіх зареєстрованих кримінальних правопорушень проти власності. Крадіжки займають другу за величиною частку — 55 576 випадків, що становить близько 42 % у структурі злочинності проти власності. Інші види кримінальних правопорушень у цій категорії представлені значно меншими показниками: привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем — 7 743 або 6 %, грабежі — 1453 факти, що складають приблизно 1,1 %, розбої — 313 або 0,3 %, самовільне

зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво — 1 243, що сягає близько 1 %, а умисне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у великих розмірах — 978 фактів або близько 0,8 %¹². Отже, шахрайства та крадіжки разом складають майже 90 % усіх кримінальних правопорушень проти власності, що свідчить про їх домінуючу роль у структурі цього виду злочинності. Ці дані підкреслюють необхідність посилення заходів щодо протидії шахрайству та крадіжкам як найпоширенішим формам кримінально протиправних посягань проти власності¹³.

Особливої уваги заслуговує масштабна кількість кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби — 93 900 випадків у 2024 році, що є прямим наслідком дії воєнного стану. Найбільш поширеним правопорушенням у цій категорії стало самовільне залишення військової частини або місця служби — 66 240 випадків, що свідчить про психологічну виснаженість особового складу та загострення морально-психологічних проблем у війську. Значними також є показники дезертирства — 23 209, непокори — 1 849 і перевищення військовослужбовцями своїх повноважень — 599 випадків. Загалом у цій категорії було вручено 8 729 повідомлень про підозру та направлено до суду 3 008 обвинувальних актів¹⁴. Такі дані підтверджують необхідність комплексного підходу до вдосконалення військової дисципліни, посилення підтримки військовослужбовців, а також впровадження

---

¹² Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

¹³ Остроглядів О. І. Запобігання корисливим злочинам проти власності у великих містах Причорноморського регіону материкової України : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2020. 237 с. С. 17–18.

¹⁴ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

ефективних заходів правового, психологічного та соціального характеру в умовах триваючої війни¹⁵.

Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи є одними з найнебезпечніших серед усіх видів злочинності. Вони безпосередньо посягають на базову соціальну цінність — людське життя, завдаючи непоправної шкоди як окремим особам, так і суспільству в цілому. У 2024 році в Україні було зареєстровано 80 054 кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи. З них повідомлено про підозру у 23 365 випадках, що становить близько 29 % від загальної кількості зареєстрованих правопорушень. Обвинувальні акти були скеровані до суду у 22 043 випадках, або 28 %. Такий рівень досудового реагування свідчить про певні труднощі у виявленні та доведенні провини у справах, що стосуються посягань на життя і здоров'я, особливо коли йдеться про латентні форми насильства. Аналіз структури цього виду злочинності вказує на переважання умисних вбивств, яких зареєстровано 52 197 випадків, що складає 65 % від загальної кількості злочинів проти життя та здоров'я. Другу за чисельністю категорію становлять умисні легкі тілесні ушкодження — 17 092 випадки, або 22 %. Інші види правопорушень мають значно меншу питому вагу: умисні середньої тяжкості тілесні ушкодження — 2 149 випадків (2,7 %), побої та мордування — 2 147 випадків (2,6 %), домашнє насильство — 2 810 випадків (3,5 %), умисні тяжкі тілесні ушкодження — 1 437 випадків (1,8 %)¹⁶. Отже, понад дві третини усіх кримінальних правопорушень у цій категорії становлять умисні вбивства, що може свідчити як про особливу жорстокість окремих форм насильства,

---

¹⁵ Казначеева Д.В. Сучасні тенденції військової злочинності в Україні. *Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний виміри*. Вінниця, 2023. С. 101–105. С. 104.

¹⁶ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushehnyya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

такі про можливі особливості класифікації кримінальних правопорушень у межах статистичної звітності.

Злочинність у сфері обігу наркотичних засобів і психотропних речовин є однією з найнебезпечніших загроз для сучасної України. Незаконний обіг руйнує людські долі, підриває здоров'я нації, спричиняє зростання суміжних видів злочинів і створює виклики для національної безпеки. Попри зусилля правоохоронців та суворе законодавство, масштаби проблеми залишаються критичними. У 2024 році в Україні зареєстровано 48 233 кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. У 41 042 випадках було повідомлено про підозру, що становить близько 85 % від загальної кількості зареєстрованих злочинів у цій сфері. Обвинувальний акт скеровано до суду у 35 910 випадках, що становить приблизно 75 %. Такі показники свідчать про досить високий рівень виявлення та документування цього виду злочинності порівняно з іншими категоріями кримінально протиправних діянь. Структурний аналіз кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів демонструє, що найбільш поширеними є: незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту — 20 627 випадків, що становить приблизно 43 % від усіх кримінальних правопорушень у цій сфері; незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів — 17 601 випадок, або 37 %; посів або вирощування снотворного маку чи конопель — 872 випадки, що становить близько 2 %; контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, або фальсифікованих лікарських засобів — 201 випадок, або 0,5 %¹⁷.

---

¹⁷ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

Отже, понад 80 % кримінально протиправних діянь у цій сфері стосуються незаконного обігу наркотичних засобів у межах країни, з яких майже половина не передбачає мету збуту. Такий розподіл може свідчити про масовість вживання та зберігання наркотичних речовин на побутовому рівні, а також про наявність значного нелегального ринку збуту.

Отже, висока поширеність кримінальних правопорушень в Україні свідчить про наявність глибоких соціальних, економічних та безпекових проблем. Домінування шахрайств, крадіжок, порушень військової дисципліни, умисних вбивств та наркозлочинів вказує на потребу у комплексному підході до профілактики злочинності, посиленні правопорядку та соціальної підтримки населення.

Серед кримінальних правопорушень середньої поширеності, які хоч і не домінують у загальній структурі злочинності, але все ж мають суттєвий вплив на криміногенну ситуацію, виокремлюються кілька категорій, важливих як у кількісному, так і в якісному вимірах. Так, кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку у 2024 році становили 30 151 випадок, із яких переважну більшість — 28 788 — становлять воєнні злочини, що вказує на безпрецедентний виклик, зумовлений масштабною агресією проти України¹⁸. Питома вага воєнних злочинів у межах цієї категорії становить 95 %, що свідчить про потребу в активізації міжнародного правосуддя, зокрема в контексті фіксації, розслідування та притягнення винних до відповідальності за злочини, скоєні під час війни.

Кримінальні правопорушення проти авторитету органів влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян та проти журналістів нараховували 23 160 випадків, з яких найбільшу частину — 17 521 або 76 % — становлять кримінальні правопорушення,

---

¹⁸ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushehnyya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

пов'язані з підробленням документів, печаток, штампів, бланків та їх використанням¹⁹. В умовах воєнного стану та масової мобілізації саме ці діяння стали формою уникнення юридичної відповідальності, доступу до прав чи ухилення від обов'язків, що створює ризики дестабілізації системи державного управління.

У сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, зафіксовано 16 820 випадків кримінальних правопорушень. Серед них службове підроблення (ст. 366 КК України) становить 5 758 випадків. Таким чином, питома вага службового підроблення у загальній кількості кримінальних правопорушень цієї категорії становить приблизно 34 %²⁰.

Важливим індикатором загального стану транспортної дисципліни та рівня безпеки на автошляхах України є кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту. У структурі кримінальних правопорушень проти безпеки руху найбільшу питому вагу займає порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами — 7 455 випадків, що становить близько 70 % від загальної кількості таких кримінальних правопорушень^{21; 22}.

У категорії кримінальних правопорушень проти громадської безпеки (8789 випадків) основну частку — 5 898 випадків (67 %) — становить незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами

---

¹⁹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

²⁰ Там само.

²¹ Там само.

²² Форсюк М.Ю. Запобігання порушенню правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в Україні : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса. 227 с. С. 18–19.

або вибуховими речовинами, що є характерною ознакою періоду військового конфлікту²³. Особливого загострення набули також терористичні акти, кількість яких сягнула 51 випадку. Варто зазначити, що кожен такий факт супроводжується значним суспільним резонансом і створює атмосферу тривоги й нестабільності²⁴. Збройна агресія РФ призвела до значного зростання кількості незаконної зброї, боєприпасів і вибухових матеріалів, а також терактів на території України. Така ситуація суттєво ускладнює ефективне виявлення, запобігання та розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом зброї, а також терористичних актів, що становить реальну загрозу для національної безпеки та громадського порядку²⁵.

Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державного кордону, забезпечення призову та мобілізації представлені 7 865 випадками, з яких 4 147 (53 %) — це ухилення від призову за мобілізацією відповідно до ст. 336 КК України²⁶. Такий рівень ухилень свідчить не лише про небажання окремих осіб брати участь у бойових діях, але й про можливість недовіру до військових інституцій або неготовність держави забезпечити належні умови служби.

---

²³ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

²⁴ Стукаліна О.В. Кримінологічна характеристика та запобігання терористичним актам у великих містах України : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 — «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2023. 286 с. С. 17.

²⁵ Величенко Л.О. Юридіко-психологічна характеристика незаконного поведення зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами : дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2023. 284 с. С. 14.

²⁶ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України (5 998 випадків) мають надзвичайно високу суспільну небезпеку, оскільки становлять безпосередню загрозу державному суверенітету. Зокрема, колабораційна діяльність (2 420 випадків, або 40 %) та державна зрада (1 109 випадків, або 19 %) ²⁷ є індикаторами не лише зовнішньої агресії, а й наявності внутрішніх ідеологічно вмотивованих загроз, що потребують не лише кримінально-правового реагування, а й системної профілактики, включаючи інформаційну безпеку, контрпропаганду та національно-патріотичне виховання.

Нарешті, кримінальні правопорушення проти громадського порядку і моральності (5 932 випадки) значною мірою представлені хуліганством — 1 434 випадки (24 %), що демонструє зростання агресивної, девіантної поведінки у публічному просторі ²⁸. Особливої актуальності ці прояви набувають в умовах стресового навантаження на суспільство внаслідок війни, коли емоційне напруження нерідко перетворюється на деструктивні форми поведінки.

Отже, кримінальні правопорушення середньої поширеності, хоча й поступаються за кількістю найпоширенішим злочинам, мають вагомий вплив на криміногенну ситуацію в Україні та безпосередньо пов'язані з умовами воєнного стану. Значна частка воєнних злочинів, ухилення від мобілізації, зловживання службовим становищем і підроблення документів свідчать про високий рівень викликів для національної безпеки, стабільності державного управління та довіри громадян до влади.

У структурі злочинності наявна низка кримінальних правопорушень, які кількісно фіксуються рідше, ніж інші види, однак це не зменшує їхньої суспільної небезпеки або правової значущості.

---

²⁷ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

²⁸ Там само.

Так, кримінальні правопорушення проти правосуддя нараховували 7 369 випадків, з яких невиконання судового рішення (ст. 382 КК України) становило 3 537 (48 %) ²⁹. Незважаючи на формальну «технічність» цього злочину, його поширеність підриває авторитет судової влади та вказує на проблеми правореалізації, низький рівень правової культури, а також слабкість виконавчого механізму держави.

У сфері кіберзлочинності, яка стрімко трансформується в умовах цифровізації суспільства, зафіксовано 1 953 випадки несанкціонованого втручання в роботу електронних систем (ст. 361 КК України), або 48 % ³⁰. Кримінальні правопорушення цього виду мають непропорційно високу шкоду щодо кількості, оскільки можуть паралізувати функціонування цілих галузей економіки, державного управління або фінансового сектора.

Кримінальні правопорушення проти довкілля (зокрема, незаконна порубка або збут лісу — 2 288 випадків, або 55 %) відображають екологічні виклики, які лише посилюються в умовах воєнного стану ³¹. Нерідко такі кримінально протиправні діяння здійснюються по причині високого рівня корупції у цій сфері, недосконалого законодавства, складної економічної ситуації ³². А також внаслідок правового вакууму на деокупованих територіях, що загрожує сталому природокористуванню та екологічній безпеці.

У сфері господарської діяльності виявлено 1 132 випадки, або 22 % легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом

---

²⁹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

³⁰ Там само.

³¹ Там само.

³² Одерій О.В. Проблеми теорії та практики розслідування злочинів проти довкілля : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 / Донецький юридичний інститут МВС України. Кривий Ріг, 2015. 499 с. С. 24.

(ст. 209 КК України)³³. Ці діяння рідко фіксуються, однак саме вони є ключовою ланкою тіньової економіки, дозволяючи інтегрувати злочинні прибутки в легальний обіг, що ускладнює боротьбу з організованою злочинністю.

Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва, зокрема 539 випадків порушення правил безпеки робіт з підвищеною небезпекою (ст. 272), часто не привертають уваги доти, доки не спричиняють тяжких наслідків (травматизму, техногенних катастроф)³⁴. Їх превенція є надзвичайно важливою для збереження життя і здоров'я працівників, особливо у сферах критичної інфраструктури.

Кримінальні правопорушення, що посягають на виборчі, трудові та інші особисті права і свободи людини і громадянина, мають особливу соціальну чутливість, адже стосуються фундаментальних основ правового статусу особи. Зокрема, у 2024 році зафіксовано 1 894 випадки порушення недоторканості житла (ст. 162 КК України), що становить 38 % загальної кількості кримінальних правопорушень у цій категорії.

Крім того, серед 539 випадків кримінальних правопорушень проти волі, честі й гідності особи, 361 інцидент (66 %) становить незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК України)³⁵. Такі діяння, хоч і нечисленні в порівнянні з іншими категоріями, мають значний моральний резонанс та часто є індикатором глибоких соціальних дисбалансів, зокрема в умовах сімейно-побутових конфліктів або зловживання владою. Їх латентність, емоційна травматичність і складність доведення вимагають підвищеної уваги з боку правоохоронних органів і системи соціального захисту.

---

³³ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

³⁴ Там само.

³⁵ Там само.

Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, серед яких 410 випадків зґвалтування (або 47 % від загальної кількості кримінально протиправних діянь цього виду), вирізняються особливою суспільною небезпекою³⁶. Незважаючи на відносно невелику кількість зареєстрованих фактів, ці кримінальні правопорушення мають надзвичайно тяжкі психологічні наслідки для потерпілих, нерідко супроводжуються довготривалими травмами, соціальною стигматизацією та втратою довіри до інститутів захисту прав людини.

Отже, кримінальні правопорушення низької поширеності, хоч і фіксуються значно рідше у статистичних звітах, становлять серйозну загрозу для окремих сфер суспільного життя, маючи високий рівень суспільної небезпеки, моральної значущості та глибокі соціальні наслідки.

Враховуючи проаналізовані дані, у майбутньому можна прогнозувати зростання окремих категорій кримінальних правопорушень. Насамперед, варто очікувати подальшого збільшення кількості шахрайств, зокрема у сфері електронних комунікацій, що пов'язано з активною цифровізацією, розширенням безготівкових розрахунків та недостатньою обізнаністю громадян щодо кібербезпеки³⁷. Також існує висока ймовірність нарощування обсягів кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, особливо синтетичного походження, які активно поширюються через анонімні канали в інтернеті. В умовах триваючої війни зберігається загроза збільшення кількості кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби. Масові випадки самовільного залишення військових частин, дезер-

---

³⁶ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

³⁷ Звіт Chubb: “The Impact of Cyber Scams on Trust in Digital Payments”. URL: <https://www.chubb.com/content/dam/chubb-sites/chubb-com/us-en/partnership/pdfs/digital-payments-trust-report.pdf> (дата звернення: 27.05.2025).

тирства та непокори можуть бути зумовлені хронічним психологічним виснаженням особового складу, тривалим перебуванням у зоні бойових дій та браком належної соціальної підтримки^{38; 39}. Крім того, на тлі економічної нестабільності та зниження рівня життя можливе зростання кримінальних правопорушень проти власності, передусім крадіжок та грабежів, а також насильницьких правопорушень, які часто супроводжують періоди соціальної турбулентності. Усі ці тенденції потребують своєчасного реагування, зокрема через зміцнення превентивних механізмів, посилення кібербезпеки, реформування підходів до військової служби та розвитку програм реабілітації та підтримки населення⁴⁰.

Отже, аналіз криміногенної обстановки в Україні свідчить, що поширеність різних категорій кримінальних правопорушень відображає глибокі соціально-економічні та безпекові проблеми суспільства. Домінування шахрайств, крадіжок, порушень військової дисципліни, умисних вбивств та наркозлочинів вимагає впровадження комплексних превентивних заходів, що поєднують посилення правоохоронної діяльності з соціальною підтримкою. Прогнозується зростання кіберзлочинності, зокрема цифрових шахрайств, а також збільшення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків. Особливу увагу слід приділити запобіганню кримінальних правопорушень у військовій сфері, зокрема дезертирству, що має соціально-психологічні корені. Економічна нестабільність сприяє зростанню кримінальних правопорушень проти власності

---

³⁸ Самовільне залишення військової частини або місця служби: наслідки. URL: <https://legalaid.ua/ua/samovilne-zalyshennya-vijskovoyi-chastyny/> (дата звернення: 28.05.2025).

³⁹ Які найчастіші причини скоєння СЗЧ та дезертирства: розповідь представник ОПІ. URL: <https://hromadske.radio/news/2024/12/05/yaki-naychastishi-prychyny-skoiennia-szch-ta-dezertyrstva-rozpoviv-predstavnyk-ohp> (дата звернення: 28.05.2025).

⁴⁰ Оцінка загроз серйозної та/або організованої злочинності (звіт про результати оцінювання загроз серйозної та/або організованої злочинності — SOCTA Україна). URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/8/5/3/8/2/socta.pdf> (дата звернення: 28.05.2025).

та насильницьких діянь, що потребує посилення соціальної стабілізації. Загалом, для ефективної протидії кримінальними загрозами в умовах загострення криміногенної ситуації необхідно поєднувати правоохоронні заходи з соціально-економічними програмами, орієнтованими на профілактику, підвищення правової обізнаності та підтримку вразливих груп населення.

1.2. Особливості криміногенної обстановки в Україні в умовах воєнного стану

Сучасний стан криміногенної ситуації в Україні в умовах воєнного стану залишається одним із ключових викликів для національної безпеки та стабільності суспільства. Військовий конфлікт РФ проти України призвів не лише до загального загострення криміногенної обстановки, а й до трансформації структури злочинності, виникнення її нових форм і способів реалізації. Ускладнення безпекової ситуації впливає на всі сфери життєдіяльності держави — соціальну, економічну, правову, культурну — та спричиняє суттєве підвищення рівня соціальної напруги.

Загострення криміногенної обстановки в Україні зумовлене сучасними тенденціями злочинності, що характеризуються зростанням кількості тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень. Зокрема, спостерігається поширення кримінальних правопорушень із застосуванням зброї та вибухівки, кіберзлочинів, а також діянь, що базуються на використанні високих технологій. Набули поширення й факти незаконного перетинання державного кордону, викрадення транспортних засобів, телефонних шахрайств, підробки офіційних документів, хуліганства, кримінальних правопорушень у сфері наркотичного обігу тощо. Водночас фіксується явище регіональної спеціалізації злочинності та переміщення окремих її видів із зони бойових дій до відносно спокійних регіонів, що свідчить про посилення мобільності та адаптивності кримінальних елементів.

Ослаблення державного контролю на окремих територіях, перевантаження правоохоронної системи питаннями оборони та гуманітарного реагування, зростання соціально-економічних ризиків створюють сприятливе підґрунтя для трансформації криміногенного середовища. У таких умовах виникає об'єктивна потреба в глибокому науковому осмисленні змін, які зазнала криміногенна обстановка, з метою формування адекватних моделей реагування та ефективної системи запобігання й протидії злочинності у воєнний і післявоєнний періоди.

Оцінюючи сучасний стан криміногенної обстановки в Україні, варто підкреслити, що злочинність виступає як складне системне явище, яке справляє значний негативний вплив на всі сфери суспільного життя. Вона уповільнює соціально-економічний розвиток, ускладнює здійснення політичних реформ і послаблює міжнародний авторитет держави⁴¹. У таких умовах важливим є отримання повної та об'єктивної інформації про масштаби, динаміку та характер злочинності в країні загалом, що дозволяє формувати ефективні підходи до її запобігання та протидії.

Для дослідження злочинності як індикатора сучасної криміногенної обстановки в Україні доцільно розпочати аналіз із довоєнного періоду (до 2014 року), який виступає базовим етапом порівняння та характеризується відносною стабільністю у функціонуванні правоохоронної системи. Упродовж довоєнного періоду (2008–2014 рр.) в Україні спостерігалася загальна тенденція до зростання кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, що свідчить про ускладнення криміногенної ситуації ще до початку збройного конфлікту. Так, якщо у 2008 році було зафіксовано 384 424 злочини⁴², то вже у 2011 році цей показник

---

⁴¹ Кулик О.Г. Злочинність як соціальне явище: суттєві ознаки та визначення поняття. *Наука і правоохоронна*. 2017, № 1(35). С. 125–132. С. 125.

⁴² Стан та структура злочинності в Україні (2008–2009 рр.). URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/233004> (дата звернення: 20.05.2025).

становив 515 833⁴³, що відображає приріст на 35 %. У 2012 році кількість злочинів дещо зменшилася — до 504 027 фактів, тобто зниження на 2,29 % порівняно з попереднім роком⁴⁴. Проте вже у 2013 році фіксується чергове зростання — до 563 560 злочинів, що становить приріст на 12 %⁴⁵. Варто зазначити, що в 2014 році рівень злочинності залишився на цьому ж рівні (563 560 фактів), демонструючи стабілізацію при високому кримінальному навантаженні⁴⁶. Аналіз зазначеної динаміки свідчить про наявність стійкої тенденції до зростання злочинності в період відносної політичної стабільності, що зумовлювалося комплексом соціально-економічних та управлінських чинників. Ці дані є важливою аналітичною основою для порівняння з подальшими періодами — як воєнного, так і післявоєнного характеру — та дозволяють чіткіше окреслити трансформації у криміногенній обстановці країни.

Криміногенна обстановка в Україні у 2014–2021 роках формувалася під безпосереднім впливом збройної агресії РФ анексії Криму та бойових дій на сході держави. Ці обставини стали каталізатором глибоких трансформацій у структурі, динаміці та географії злочинності, що дозволяє розглядати її як чутливий індикатор загального безпекового стану країни. Аналіз статистичних даних свідчить про складну й неоднозначну еволюцію кримінальної ситуації протягом цього періоду. Так, у 2014 році було зафіксовано 563 560 злочинів,

---

⁴³ Стан та структура злочинності в Україні (2010–2011 рр.). URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/233004> (дата звернення: 20.05.2025).

⁴⁴ Стан та структура злочинності в Україні (2011–2012 рр.). URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/233004> (дата звернення: 20.05.2025).

⁴⁵ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2013 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

⁴⁶ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2014 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

у 2015 році — 565 182 (+0,3 %), а у 2016 — 592 604 (+5,2 % до 2015 року та +5,2 % до 2014 року)^{47; 48; 49}, що відображає короткочасне зростання злочинності у зв'язку з дестабілізацією ситуації, мобілізаційними процесами, порушенням функціонування державних інституцій та переміщенням великої кількості населення. Починаючи з 2017 року, спостерігається стійка тенденція до зниження: у 2017 році — 523 911 (-11,6 % до 2016 року), у 2018 — 487 133 (-7 %), у 2019 — 444 130 (-9 %), у 2020 — 360 622 (-19 %), а у 2021 — 321 443 (-11 %)^{50; 51; 52; 53; 54}. У порівнянні з піковим 2016 роком загальне зниження до 2021 року становить понад 45 %, що свідчить про зміну характеру криміногенних проявів, адаптацію пра-

---

⁴⁷ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2014 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

⁴⁸ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2015 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

⁴⁹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2016 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 24.05.2025).

⁵⁰ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2017 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

⁵¹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2018 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

⁵² Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2019 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 21.05.2025).

⁵³ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2020 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

воохоронної системи до умов гібридної війни, підвищення цифрової спроможності державних сервісів, а також переформатування кримінально протиправної поведінки. Отже, динаміка злочинності у зазначений період чітко виявляє тенденцію до зниження після періоду дестабілізації, що дозволяє говорити про еволюцію криміногенної обстановки як складного багатофакторного явища, тісно пов'язаного з безпековими, соціально-економічними та управлінськими процесами в державі.

В умовах повномасштабного вторгнення РФ на територію України криміногенна обстановка зазнала нових змін, що зумовлені як масштабами військових дій, так і трансформацією соціального, правового та економічного середовища. Злочинність у цей період реагує на виклики війни⁵⁵. Зокрема, ослаблення контролю в окремих регіонах, евакуація населення, зростання безробіття, незаконний обіг зброї, гуманітарні кризи тощо. У 2022 році було зареєстровано 362 636 кримінальних правопорушень⁵⁶. Це значення співвідноситься з попередніми роками як продовження тенденції зниження, притаманної передвоєнному періоду, з огляду на перший шок воєнного стану, мобілізацію та міграцію значної частини населення. Проте вже у 2023 році зафіксовано суттєве зростання — до 475 595 кримінальних правопорушень⁵⁷ (+31,1 % до 2022 року), що може свідчити

---

⁵⁴ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2021 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozsliduvannya-2> (дата звернення: 22.05.2025).

⁵⁵ Злочинність в Україні: яка вона є під час війни і якою може бути у післявоєнний час? С.С. Шрамко, А.В. Калініна. Питання боротьби зі злочинністю. Випуск 44. 2022. С. 98–106. С. 99.

⁵⁶ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

⁵⁷ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2023 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozsliduvannya-2> (дата звернення: 22.05.2025).

про поступову адаптацію кримінального середовища до нових умов, поширення воєнної та повоєнної злочинності, погіршення соціально-економічної ситуації в окремих регіонах, а також зростання латентної злочинності, яка виходить на поверхню. У 2024 році кількість злочинів продовжила зростати — 492 479 (+3,5 % до 2023 року)⁵⁸, що може вказувати на стабілізацію темпів зростання, однак і на закріплення негативної тенденції. За неповними даними січня-квітня 2025 року вже зареєстровано 221 537 кримінально протиправних діянь⁵⁹. Якщо зберігатиметься така динаміка, річний показник може наблизитись або навіть перевищити дані 2023–2024 років, що буде свідчити про новий етап ескалації кримінально протиправної активності, пов'язаний із затягуванням війни, втомою суспільства, посиленням соціальної нестабільності та, ймовірно, недостатньою ефективністю правоохоронних заходів. Отже, злочинність у період повномасштабної війни демонструє виразну тенденцію до зростання, що вказує на загострення криміногенної ситуації в Україні та потребує формування адаптивної стратегії кримінальної політики в умовах війни і майбутнього післявоєнного відновлення.

На криміногенну обстановку в державі у значній мірі впливає якість реагування правоохоронних органів на прояви злочинності. Ефективність виявлення, документування та розслідування кримінальних правопорушень є не лише індикатором роботи слідчих та оперативних підрозділів, а й важливим чинником стримування та запобігання повторним правопорушенням⁶⁰. Так, у 2013 році

---

⁵⁸ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

⁵⁹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-квітень 2025 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 24.05.2025).

⁶⁰ Жуков А.А. Діяльність з виявлення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. Розділ IX. *Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза*. № 5 (2024). С. 799–808. С. 801.

було зафіксовано 563 560 кримінальних правопорушень, за якими було повідомлено про підозру у 223 561 випадку, що становить 40 % від загальної кількості. У 2014 році цей показник знизився до 35 % (199 263 підозри при тій самій кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень — 563 560). У наступні роки спостерігалось подальше зменшення результативності реагування: у 2015 році — 33,3 %, у 2016 — найнижчий рівень зафіксовано на рівні 27 % (159 480 підозр при 592 604 кримінальних правопорушеннях). Надалі показники поступово зростали: у 2017 році — 38 %, у 2018 — 39,4 %, у 2019 — 39 %. Особливо позитивна динаміка простежувалась у 2020–2021 роках: відповідно 46,3 % (167 098 підозр при 360 622 злочинах) та 54 % (172 494 підозри при 321 443 злочинах). Це може свідчити про стабілізацію роботи слідчих підрозділів та зростання ефективності органів досудового розслідування в умовах адаптації до нових викликів. Однак з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році ефективність знову знизилася: зафіксовано 362 636 кримінальних правопорушень, а підозру повідомлено лише у 132 418 випадках (36,5 %). У 2023 році цей показник дещо виріс — 39,8 % (189 292 підозри при 475 595 кримінальних правопорушень), а у 2024 році становив 39,5 % (194 688 підозр при 492 479 кримінальних правопорушень). За неповні дані 2025 року (січень–квітень) цей показник становить 31 % — 68 016 підозр при 221 537 кримінальних правопорушень⁶¹. Отже, аналіз показує, що результативність діяльності правоохоронних органів щодо реагування на кримінальні правопорушення є змінною і перебуває у тісному взаємозв'язку з суспільно-політичними умовами, рівнем кадрового та ресурсного забезпечення, а також із загальною безпековою ситуацією в державі.

З метою глибокого розуміння стану криміногенної обстановки в Україні, надзвичайно важливим є не лише врахування загальної

---

⁶¹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–квітень 2025 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushehnyia-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 24.05.2025).

кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, але й аналіз їхньої структурної питомої ваги. Такий підхід дає змогу не тільки встановити домінуючі види злочинності, а й окреслити реальні загрози публічній безпеці та суспільному порядку. У 2024 році в Україні було зареєстровано 492 479 кримінальних правопорушень, які за ступенем тяжкості поділяються на такі категорії: *тяжкі злочини* становили 214 014 випадків, що складає 43,5 % від загальної кількості. Їхнє домінування у структурі кримінальних правопорушень свідчить про високий рівень кримінальної загрози, особливо в умовах воєнного стану, що сприяє поширенню насильницьких посягань, розбійних нападів, тяжких злочинів проти власності та обігу наркотиків; *особливо тяжкі злочини* склали 118 057 фактів, або 24 %, що є індикатором надзвичайного рівня суспільної небезпеки, зокрема через злочини проти життя, основ національної безпеки, а також діяльність організованих злочинних угруповань; *нетяжкі злочини* становили 71 483 випадки, що відповідає 14,5 %. Вони відображають високий рівень поширення щоденної побутової злочинності, яка безпосередньо впливає на відчуття безпеки громадян. *Кримінальні проступки*, яких було зареєстровано 87 844, становлять 18 %. Це свідчить про активне застосування нового інструменту кримінальної юстиції — інституту проступків, що дозволяє зменшити навантаження на слідство та суди, але одночасно є маркером розповсюженості дрібної злочинності. Особливої уваги потребують 1 166 кримінальних правопорушень, у яких здійснювалося *спеціальне досудове розслідування* (питома вага — 0,2 %). Вони, як правило, пов'язані з недосяжністю підозрюваних, що перебувають на тимчасово окупованих територіях або за межами України, і демонструють вплив зовнішньої агресії на кримінальну юстицію⁶².

---

⁶² Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

Отже, структура злочинності у 2024 році чітко засвідчує перевагу тяжких та особливо тяжких злочинів, що значною мірою формує складну криміногенну обстановку в державі. Це вимагає не лише концентрації зусиль правоохоронних органів на протидії найбільш небезпечним кримінальним проявам, а й впровадження системних заходів профілактики на всіх рівнях суспільного життя.

Для визначення криміногенної обстановки важливо розрахувати коефіцієнт інтенсивності злочинності — показник, що відображає кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень на 100 тисяч населення. Цей індикатор дає змогу оцінити рівень злочинності в суспільстві та простежити динаміку змін у часі. Протягом 2014–2024 років коефіцієнт інтенсивності злочинності в Україні зазнав суттєвих коливань, що напряму відображає динаміку криміногенної обстановки в державі. Цей коефіцієнт, який розраховується як кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень на 100 тисяч населення, демонструє як загальні тенденції зростання або зниження злочинності, так і опосередковано — соціально-економічні та політичні процеси, що впливають на стан правопорядку. У 2014 році, на тлі початку збройної агресії РФ, коефіцієнт становив 1248 кримінальних правопорушень на 100 тисяч населення. Надалі спостерігалось зростання: у 2015 році — 1261, а в 2016 році — найвищий показник за аналізований період — 1341. Після цього почалося поступове зниження: у 2017 році — 1197, у 2018 — 1125, у 2019 — 1035. Найнижчі значення спостерігались у 2020 році — 865, та в 2021 — 782 кримінальних правопорушення на 100 тисяч населення, що може свідчити про певну стабілізацію ситуації або про зміну підходів до реєстрації кримінальних правопорушень. Однак із початком повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році інтенсивність злочинності знову зросла. Так, у 2022 році коефіцієнт становив 930, у 2023 — 1236, а в 2024 році — 1297, що майже дорівнює піковим показникам 2016 року. Така динаміка зумовлена трансформаціями соціального середовища в умовах війни, переміщенням населення, зниженням рівня державного контролю

на окремих територіях, а також активізацією кримінальних груп, що адаптуються до нових умов.

Для визначення територіально-просторової специфіки криміногенної обстановки в Україні доцільно проаналізувати географічний розподіл зареєстрованих кримінальних правопорушень з урахуванням чисельності населення — тобто розрахувати інтенсивність злочинності на 100 тисяч населення. Цей показник дозволяє об'єктивно зіставити рівень злочинності у різних регіонах незалежно від їх кількісного складу населення та визначити основні закономірності. На підставі проведених розрахунків усі регіони України умовно поділено на п'ять груп за рівнем інтенсивності злочинності: з найвищим, високим, середнім, помірним і низьким рівнем. До регіонів із найвищим рівнем злочинності у 2024 році (понад 1 500 правопорушень на 100 тисяч населення) належать м. Київ (1 515) та Харківська область (1 861). У цих територіях спостерігається висока концентрація населення, активне переміщення осіб, високий рівень урбанізації та соціальної напруги. До того ж, Харківщина перебуває під постійним воєнним тиском, що послаблює контроль правоохоронних органів і сприяє криміналізації середовища. Високий рівень злочинності (1 300–1 500 кримінальних правопорушень на 100 тисяч населення) зафіксовано у Херсонській (1 493), Запорізькій (1 481), Сумській (1 428), Дніпропетровській (1 357) та Миколаївській (1 317) областях. Ці регіони або наближені до зони бойових дій, або зазнали тимчасової окупації. До регіонів із середнім рівнем злочинності (1 100–1 300 на 100 тис.) віднесено Київську область (1 234), Рівненську (1 237), Полтавську (1 215), Львівську (1 197), Одеську (1 196), Житомирську (1 193) та Чернігівську (1 192) області. У цих регіонах злочинність перебуває на стабільному, але помітному рівні, що зумовлено активною міграцією, високим навантаженням на економіку й активним функціонуванням великих міст. Помірний рівень злочинності (від 900 до 1 100 кримінальних правопорушень на 100 тисяч населення) спостерігається у Черкаській (1 054), Кіровоградській (969),

Хмельницькій (760), Вінницькій (765) та Волинській (754) областях. Ці регіони характеризуються середнім рівнем урбанізації, більш стабільним соціально-економічним середовищем, меншим рівнем внутрішньої міграції, що загалом знижує ризики прояву криміногенних чинників. Нарешті, до групи з низьким рівнем злочинності (менше 900 правопорушень на 100 тис.) належать Івано-Франківська (593), Тернопільська (685), Чернівецька (698) та Закарпатська (741) області⁶³. Ці регіони розташовані на заході України, віддалені від лінії фронту, мають аграрну спрямованість економіки, менше міських агломерацій та загалом зберігають традиційно високий рівень соціальної згуртованості, що стримує ріст злочинності. Отже, географічний розподіл інтенсивності злочинності демонструє чіткий зв'язок між рівнем урбанізації, близькістю до зони бойових дій, соціально-економічним станом і криміногенною ситуацією. Це вимагає регіоналізованого підходу до формування превентивних стратегій правоохоронної діяльності та комплексної державної політики у сфері безпеки.

У контексті ускладнення криміногенної обстановки в Україні особливої ваги набуває аналіз місць вчинення кримінальних правопорушень, який дозволяє виявити найбільш небезпечні території та сфери суспільного життя. Згідно з наданими статистичними даними, у 2024 році найбільша кількість кримінальних правопорушень була вчинена: у *містах та селищах міського типу* — 332 820 кримінально протиправних діянь (що становить близько 68 % від загального обсягу). Такий високий показник пояснюється концентрацією населення, великою кількістю об'єктів інфраструктури, а також економічною та соціальною напруженістю в урбанізованих середовищах. З них в обласних центрах було скоєно 100 285 кримінальних правопорушень (тобто 30 %

---

⁶³ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushehnyia-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

усіх кримінальних правопорушень, вчинених у містах). Це свідчить про те, що великі міста залишаються осередками підвищеної криміногенної активності, особливо у зв'язку з міграцією, безробіттям, соціальним розшаруванням і функціонуванням організованих злочинних угруповань. У сільській місцевості зафіксовано 141 162 випадки (приблизно 29 %). Попри нижчу щільність населення, такий рівень злочинності може бути обумовлений складністю оперативного реагування поліції, обмеженим доступом до правосуддя та низьким рівнем правової культури. За межами населених пунктів було вчинено 16 597 кримінальних правопорушень (3,4 %). Хоча ця частка невелика, подібні кримінально-протиправні діяння часто пов'язані з таємними або планованими діями (наприклад, незаконним промислом, прихованими убивствами чи перевезенням зброї). У громадських місцях було зареєстровано 39 612 випадків (8 %), з них 23 804 — на вулицях, площах, у парках та скверах (60 % від усіх кримінальних правопорушень у публічних місцях)⁶⁴. Це вказує на високий рівень загроз відкритій публічній безпеці, зокрема на тлі агресивної поведінки, грабежів, хуліганства, бійок, вуличної наркоторгівлі тощо.

Отже, найбільш криміногенними територіями залишаються великі міста та урбанізовані центри, де зосереджені основні соціальні, фінансові та транспортні ресурси⁶⁵. Разом із тим, значна кількість правопорушень у сільській місцевості та публічних просторах вказує на необхідність рівномірного зміцнення безпекового сектору по всій території країни, з урахуванням особливостей місцевого середовища.

---

⁶⁴ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozsliduvannya-2> (дата звернення: 21.05.2025).

⁶⁵ Стукаліна О.В. Кримінологічна характеристика та запобігання терористичним актам у великих містах України: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 — «Право». Одеський державний університет внутрішніх справ, Одеса, 2023. 286 с. С. 17.

В умовах загострення криміногенної ситуації в Україні особливої ваги набуває структурний аналіз зареєстрованих кримінальних правопорушень. Такий підхід дає змогу не лише окреслити масштаб проблеми, а й визначити ключові вектори для ефективної профілактики з боку правоохоронних органів. За офіційними статистичними даними, загальна кількість кримінальних правопорушень в 2024 році сягнула 492 479 випадків, що є тривожним сигналом⁶⁶. Проведений розрахунок питомої ваги дозволяє виявити найбільш поширені категорії кримінальних правопорушень, які становлять основу сучасної злочинності в державі. Абсолютне лідерство за питомою вагою мають кримінальні правопорушення проти власності — 132 910 випадків, що становить 27 % від загальної кількості⁶⁷. Такий високий показник свідчить про значне загострення соціально-економічних проблем у державі, зростання рівня бідності, безробіття та соціальної незахищеності населення. В умовах воєнного стану, масових переміщень осіб, руйнування житла та інфраструктури, майнові кримінально протиправні діяння набувають ще більшого поширення через зростання вразливості населення^{68; 69}.

На другому місці — кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби, кількість яких сягнула 93 900 випадків (19 %). Зростання цієї категорії безпосередньо пов'язане з триваючим воєнним станом, проведенням мобілізації, випадками дезертирства, самовільного залишення військових

---

⁶⁶ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 21.05.2025).

⁶⁷ Там само.

⁶⁸ Злочини проти власності, вчинені в умовах воєнного стану: соціально-економічні причини, морально-етичні аспекти, кримінально-правові наслідки / А.А. Громович, О.С. Гораш. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів*. Вінниця, 2024. С. 437–440. С. 437.

⁶⁹ Запобігання злочинам проти власності в умовах воєнного стану / О.М. Крижановський, П.О. Крижановський. *Академічні візії*. Випуск 32/2024. С. 1–6. С. 2.

частин, а також ухиленням від виконання обов'язків військової служби. В умовах російсько-української війни нагальною є потреба у подальшому глибокому дослідженні кримінальної відповідальності за ці діяння, а також у розробці та впровадженні змін до чинного кримінального законодавства України⁷⁰.

Третю позицію займають кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи — 80 054 випадки (16,3 %). Йдеться про злочини, що безпосередньо посягають на найвищу соціальну цінність — життя і здоров'я людини. Найпоширенішими серед них є умисні вбивства, тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості, а також домашнє насильство. Ця категорія свідчить про зростання конфліктності, агресії, впливу алкоголю та психоактивних речовин на поведінку осіб⁷¹.

Наступною за поширеністю є група кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів — 48 233 випадки (9,8 %). Така статистика засвідчує трансформацію України з транзитної держави у країну споживання і частково — виробництва наркотиків, що несе серйозну загрозу громадському здоров'ю та безпеці⁷².

П'яте місце за кількістю займають кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку — 30 151 випадок (6,1 %). Їх наявність у структурі злочинності обумовлена збройною агресією з боку Російської Федерації, воєнними

---

⁷⁰ Ковальчук О. Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та система. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. № 4 (44), 2024. С. 95–102. С. 99.

⁷¹ Чекмарьова І.М. Запобігання злочинності у прикордонних регіонах Півдня України : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спец. 12.00.08 / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2017. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0417U003784> (дата звернення: 22.05.2025).

⁷² Калюжний О.М. Запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю — «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2025. 305 с. С. 104.

злочинами, колабораціонізмом, порушенням міжнародного гуманітарного права.

Отже, структура злочинності в Україні у 2024 році відображає переважання майнових, військових, насильницьких та наркозлочинів, що зумовлено наслідками війни, соціальною нестабільністю та зростанням загального рівня небезпеки. Така динаміка потребує посилення профілактичної роботи правоохоронних органів і адаптації кримінальної політики до реалій воєнного часу.

Отже, проведений аналіз криміногенної обстановки в Україні у 2024 році дає змогу глибше зрозуміти складність та багатогранність злочинних процесів в умовах воєнного часу. Застосування динамічного підходу до вивчення змін у структурі та інтенсивності злочинності дозволило виявити не лише кількісні, а й якісні характеристики кримінальної ситуації, що безпосередньо пов'язані із соціально-економічними трансформаціями та безпековими викликами. Найбільш загрозлива криміногенна обстановка спостерігаються у м. Києві та Харківській області, де поєднуються інтенсивна урбанізація, соціальна напруга та, зокрема для Харківщини, воєнний тиск, що ослаблює правоохоронний контроль і стимулює криміналізацію. Варто також звернути увагу на групу регіонів із високим, хоча й дещо нижчим рівнем злочинності — Херсонську, Запорізьку, Сумську, Дніпропетровську та Миколаївську області. Основними осередками кримінальної активності залишаються великі міста, що вказує на необхідність комплексних заходів для посилення контролю та соціальної стабілізації в регіонах із високим рівнем злочинності, особливо в умовах воєнного часу. Особливий інтерес викликає структура злочинності, яка демонструє превалювання тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, з домінуванням майнових, військових, насильницьких та наркозлочинів. Отже, дослідження підкреслює необхідність інтегрованих заходів кримінального контролю, адаптованих до регіональних особливостей і воєнних викликів, що дозволить покращити криміногенну обстановку та зміцнити безпеку в країні.

3.1 Запобігання кримінальним правопорушенням в умовах загострення криміногенної обстановки

Воєнний стан істотно трансформує безпекове середовище, зумовлюючи стрімке ускладнення криміногенної обстановки. В Україні, у контексті повномасштабної збройної агресії з боку Російської Федерації, спостерігається зростання рівня злочинності, що спричинено безумовною дією кількох чинників: масштабними міграційними процесами, соціально-економічною нестабільністю, ослабленням інституційного контролю, а також переорієнтацією діяльності правоохоронних органів на реагування на воєнні загрози.

Загострення криміногенної обстановки в Україні в умовах воєнного стану набуло системного характеру. Значне зростання кількості кримінальних правопорушень, зокрема у сферах обігу зброї, проти життя і здоров'я особи, власності, громадської безпеки, незаконного заволодіння транспортними засобами, а також посягань на основи національної безпеки, засвідчує наростаючу загрозу правопорядку. У 2024 році в Україні було зареєстровано 492 479 кримінальних правопорушень, від яких постраждали 245 784 особи. Матеріальні збитки за цими правопорушеннями склали понад 68 мільйонів гривень⁷³. Ці цифри свідчать про високий рівень кримінального навантаження на суспільство та актуалізують потребу в оновленні підходів до системи забезпечення безпеки. Особливого значення набуває профілактика тяжких і особливо тяжких злочинів, зокрема тих, що прямо корелюють з умовами війни: державна зрада, колабораціонізм, участь у діяльності незаконних збройних формувань, терористичний акт тощо. Ці злочини не лише підтримують внутрішню стабільність, а й сприяють поширенню загальної деструкції в умовах гібридної агресії.

---

⁷³ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 21.05.2025).

На основі цього виникає нагальна потреба у розробці та впровадженні сучасних стратегій запобігання кримінальним правопорушенням в умовах загострення криміногенної обстановки, що включає: адаптацію національного законодавства до реалій воєнного часу; впровадження інноваційних підходів до превентивної діяльності правоохоронних органів; систематичне аналітичне вивчення змін у структурі та мотивах злочинності; використання кращих міжнародних практик у сфері забезпечення публічного порядку і безпеки під час надзвичайного правового режиму.

Протидія кримінальним правопорушенням в умовах загострення криміногенної обстановки — це цілеспрямована, комплексна діяльність, яку реалізують не лише державні установи, а й господарські, громадські організації і формування та окремі громадяни. Основою протидії злочинності як індикатора криміногенної обстановки є нормативно-правові засади внутрішньої та зовнішньої політики держави, до яких належить кримінологічна політика. Вона визначає фундаментальні теоретичні підходи, ключові напрями, цілі й методи превентивного впливу на злочинність. Важливу роль у цій системі відіграють правоохоронні органи, для яких превенція злочинності, зокрема спеціально-кримінологічні заходи, є ключовим професійним обов'язком. Виконання цього завдання вимагає від працівників правоохоронної сфери не лише наполегливості, принциповості та ініціативності, а й творчого підходу, а також високого рівня кримінологічної компетентності⁷⁴.

Визначальним заходом запобігання кримінальним правопорушенням в умовах загострення криміногенної обстановки викликаній воєнним станом є удосконалення законодавчої бази. З початком воєнного стану в Україні було ухвалено низку стратегічних документів, спрямованих на посилення запобігання злочинності та забезпечення національної безпеки. Зокрема: Розпорядження Кабінету

---

⁷⁴ Сокурєнко В.В. Запобігання злочинності як фундаментальна проблема теоретичної і прикладної кримінології. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків, 2018. С. 13–14. С. 13.

Міністрів України від 27 вересня 2022 року № 850-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю»⁷⁵; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року» від 2 червня 2023 р. № 496-р⁷⁶; Комплексний стратегічний план реформування правоохоронних органів на 2023–2027 роки. Затверджений Указом Президента України № 273 від 11 травня 2023 року, цей план передбачає реформу правоохоронної системи як частини сектору безпеки та оборони України. Він враховує рекомендації Європейської Комісії та є пріоритетом у рамках адаптованої Річної національної програми на 2024 рік у співпраці з НАТО⁷⁷; Стратегія кібербезпеки України, ухвалена у 2021 році, ця стратегія набуває особливого значення в умовах воєнного стану, оскільки передбачає захист критичної інфраструктури від кібератак, які стали частішими під час збройного конфлікту; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на період до 2025 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації» від 22 грудня 2023 р. № 1203-р⁷⁸ та інші.

---

⁷⁵ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року № 850-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2022-p#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

⁷⁶ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 червня 2023 р. № 496-р Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2022-p#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

⁷⁷ Указ Президента України «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки» від 11 травня 2023 року № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

⁷⁸ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на період до 2025 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації» від 22 грудня 2023 р. № 1203-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1203-2023-p#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

Ці стратегічні документи є складовою частиною комплексного підходу держави до реагування на загострення криміногенної обстановки в умовах збройного конфлікту та спрямовані на зміцнення правопорядку, підвищення ефективності протидії кримінальним правопорушенням, захист прав і свобод громадян, а також забезпечення безпеки та стабільності в суспільстві.

Крім того, з 24 лютого 2022 року і до сьогодні, Верховна Рада України ухвалила низку законів, що стосуються внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України. Зміни та доповнення до кримінального законодавства було внесено з метою посилення відповідальності за воєнні злочини, диверсії, колабораціонізм, мародерство та інші кримінальні правопорушення, які загрожують національній безпеці і громадському порядку⁷⁹. У цьому контексті особливої ваги набуває посилення санкцій за вчинення кримінальних правопорушень в умовах воєнного або надзвичайного стану. Позитивним є те, що законодавець передбачив у санкціях окремих статей Кримінального кодексу України відповідну кваліфікуючу ознаку, що тягне за собою суворіше покарання⁸⁰. Водночас, враховуючи зростання рівня злочинності, доцільним вбачається удосконалення кримінального законодавства шляхом: включення до КК України додаткових складів кримінальних правопорушень, які становлять особливу загрозу під час воєнного стану, з передбаченням суворішого покарання; створення більш гнучкої системи покарань, яка враховуватиме не лише сам факт воєнного стану, а й конкретні обставини кримінального правопорушення — його мотиви, наслідки та вплив на обороноздатність і безпеку держави.

---

⁷⁹ Марюхно В. Удосконалення кримінального законодавства України в умовах російсько-української війни 2022 року. COPERNICUS Political and Legal Studies. Vol. 1, Issue 2 (June 2022). С. 96–106. С. 104 (дата звернення: 20.05.2025).

⁸⁰ Воєнний стан як обставина, яка впливає на кваліфікацію злочину та призначення покарання. URL: <https://pravo.ua/voiennyi-stand-iak-obstavyna-iaka-vplyvaie-na-kvalifikatsiiu-zlochynu-ta-pryznachennia-pokarannia/> (дата звернення: 26.05.2025).

Одним із ключових заходів запобігання кримінальним правопорушенням в умовах ускладненої криміногенної обстановки є підвищення дієвості та професійної кваліфікації правоохоронних органів. Адже саме ефективне реагування на прояви злочинності, своєчасне документування й розслідування кримінальних правопорушень виступають фундаментом превентивного впливу держави на криміногенне середовище⁸¹. Попри зусилля правоохоронної системи, фактичні показники результативності досудового розслідування свідчать про наявність низки об'єктивних і суб'єктивних труднощів, що обмежують ефективність превентивної функції. За результатами аналізу стану злочинності в Україні встановлено, що у період з 2021 року по січень–квітень 2025 року в середньому лише у 40 % випадків вчинення кримінальних правопорушень особам повідомлено про підозру. Це означає, що у більш ніж половині зафіксованих кримінальних правопорушень досудове розслідування не призвело до встановлення особи правопорушника або належного процесуального реагування^{82; 83; 84; 85; 86}. Це підкреслює

---

⁸¹ Коваленко А.В. Поліція як суб'єкт запобігання злочинності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2019 № 37. С. 174–177. С. 176.

⁸² Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2021 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 22.05.2025).

⁸³ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2022 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

⁸⁴ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2023 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 22.05.2025).

⁸⁵ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

необхідність посилення спроможності органів досудового розслідування, удосконалення їх матеріально-технічного забезпечення, системи професійної підготовки кадрів і управлінських підходів у сфері протидії злочинності.

У сучасних умовах безпекових викликів підвищення професійної кваліфікації правоохоронців набуває особливого значення як один із важливих інструментів запобігання злочинності в умовах ускладненої криміногенної ситуації. Поглиблення спеціальних знань, удосконалення практичних навичок та обмін досвідом сприяють підвищенню спроможності поліції ефективно реагувати на загрози правопорядку. Зокрема, в Одеському державному університеті внутрішніх справ регулярно організовується підвищення кваліфікації для працівників поліції. Під час таких навчальних заходів працівники Управління патрульної поліції в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях не лише поглиблюють теоретичні знання, а й відпрацьовують практичні навички забезпечення публічної безпеки та правопорядку в умовах, наближених до реальних — через моделювання ситуативних завдань⁸⁷. Крім того, 17 січня 2025 року в Інституті підготовки керівних кадрів та підвищення кваліфікації Національної академії внутрішніх справ завершено короткостроковий навчальний курс для працівників підрозділів криміналістичного забезпечення Національної поліції України. Тематика курсу була присвячена дактилоскопічним дослідженням. У межах інтенсивної програми слухачі опанували питання виявлення та дослідження слідів пальців рук, оформлення довідок спеціаліста, порядку складання висновків за результатами експертиз, а також

---

⁸⁶ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-квітень 2025 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 24.05.2025).

⁸⁷ Підвищення кваліфікації поліцейських патрульної поліції. URL: https://oduv.edu.ua/news/pidvisenna_kvalifikacii_policejs_kih_patrul_noi_policii (дата звернення: 26.05.2025).

відповідальності фахівців згідно з чинним законодавством⁸⁸. Отже, системне підвищення кваліфікації є вагомим складовим елементом формування ефективної правоохоронної системи, здатної діяти професійно та оперативно в умовах воєнного стану та зростання загроз кримінального характеру.

Наступним важливим напрямом підвищення безпеки у громадських місцях в умовах загостреної криміногенної обстановки є посилення патрулювання вулиць, зокрема за участю курсантів старших курсів вишів системи МВС України. Участь курсантів має велике значення, адже вона допомагає розвантажити працівників поліції, а також надає самим курсантам цінний практичний досвід, що сприяє їхній професійній підготовці під час навчання. Як приклад, курсанти старших курсів Дніпровського державного університету внутрішніх справ разом із працівниками поліції взяли участь у чергуванні для забезпечення охорони публічного порядку в місті Дніпро. Зокрема, під час відзначення Дня пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (1939–1945 рр.) та Дня Європи курсанти активно долучилися до підтримки безпеки та громадського спокою, сприяючи ефективному контролю під час масових заходів⁸⁹.

Окрім цього, значну роль у зміцненні безпеки відіграє активний моніторинг громадського порядку, зокрема під час масових заходів, а також впровадження сучасних технологій — камер відеоспостереження та контролю швидкості. Зокрема, Міністерство внутрішніх справ у співпраці з народними депутатами розробляє низку законодавчих ініціатив, спрямованих на створення безпечного

---

⁸⁸ Професійне зростання: завершено підвищення кваліфікації працівників підрозділів криміналістичного забезпечення слідчих підрозділів Національної поліції України. URL: <https://www.navs.edu.ua/news/profesijne-zrostannya-zaversheno-pidvishhennya-kvalifikaciyi-pracivnikiv-pidrozdiliv-kriminalistichnogo-zabezpechennya-slidchih-pidrozdiliv-nacionalnoyi-policiyi-ukrayini.html> (дата звернення: 27.05.2025).

⁸⁹ Курсанти чергуватимуть спільно з працівниками поліції для забезпечення охорони публічного порядку в місті Дніпро. URL: <https://dduvs.edu.ua/2025/05/09/kursanty-cherhuvatymut-spilno-z-pratsivnykamy-politsiyi-dlya-zabezpechennya-ohorony-publichnogo-poryadku-v-misti-dnipro/> (дата звернення: 27.05.2025).

середовища в Україні. Однією з таких ініціатив є проєкт Закону України № 11031, який передбачає створення єдиної системи відеомоніторингу публічної безпеки. Цей законопроект уже зареєстрований у Верховній Раді України і забезпечує доступ представників Національної поліції до камер відеоспостереження, розміщених у публічних місцях по всій території країни. Важливо, що доступ поліції до цих камер буде чітко регламентований і суворо контролюватиметься відповідно до норм законопроекту⁹⁰. Такий підхід до контролю громадського порядку та створення безпечного середовища є широко застосовуваною практикою в європейських країнах. Ми переконані, що ухвалення цього законодавчого акту стане вагомим кроком у забезпеченні громадського спокою та правопорядку в Україні.

Загострення криміногенної обстановки в сучасних умовах значною мірою обумовлене стрімким зростанням кіберзлочинності, яка дедалі частіше набуває системного характеру та становить серйозну загрозу як для безпеки окремих громадян, так і для функціонування державних інституцій. У зв'язку з цим вчені наголошують: протидія кіберзлочинам має стати пріоритетом у сфері національної безпеки. Забезпечити кіберзахист можливо лише завдяки комплексному підходу, що включає правові, організаційні та технічні методи на всіх рівнях. Україна активно долучається до міжнародних ініціатив, впроваджує стандарти ЄС і НАТО у сфері кібербезпеки, а також бере участь у спільних проєктах щодо реагування на кіберзагрози. Країна має не лише отримувати міжнародну підтримку, а й ділитися власним досвідом. Поряд із цим важливо підвищувати обізнаність щодо кібербезпеки, удосконалювати навчальні програми, проводити тренінги та готувати фахівців із цифрової криміналістики. Посилення кіберзахисту особливо актуальне для виборчих

---

⁹⁰ Законопроект про єдину систему відеомоніторингу: Леонід Тимченко роз'яснив норми щодо повноважень правоохоронців. URL: <https://mvs.gov.ua/news/zakonoprojekt-pro-jedinu-sistemu-videomonitoringu-leonid-timcenko-roziasniv-normi-shhodo-povnovazen-pravoohoronciv>

систем і критичної інфраструктури. Також необхідно розвивати державно-приватне партнерство й створити ефективний механізм обміну інформацією про кіберзагрози. Отже, боротьба з кіберзлочинами — важливий елемент зміцнення безпеки держави в умовах сучасних викликів⁹¹.

У контексті ескалації криміногенної обстановки в умовах воєнного стану, особливої актуальності набули питання захисту громадської безпеки від терористичних загроз. Учена О.В. Стукаліна запропонувала низку конкретних заходів, спрямованих на підвищення безпеки у великих містах України. Серед них — розробка міських антитерористичних програм, модернізація технологій безпеки (включаючи Smart City, можливості штучного інтелекту, GPS, 3D-моделювання), активізація роботи ситуаційних центрів, посилення охорони критичної інфраструктури, нейтралізація джерел фінансування тероризму, контроль за обігом зброї та вибухівки, виявлення осіб із ризиком насильницької поведінки⁹². Окрему увагу приділено міжнародному співробітництву, використанню передових практик країн ЄС, США та Ізраїлю, моніторингу цифрових платформ, правовій освіті населення та взаємодії закладів вищої освіти з правоохоронцями. Запропоновані підходи охоплюють як технічні, так і організаційно-правові аспекти, формуючи цілісну модель превенції терористичних актів у міському середовищі⁹³.

Високий рівень кримінальних правопорушень проти власності вимагає посилення заходів із запобігання, оскільки суттєво

---

⁹¹ Моніторинг рівня кібербезпеки України у світових рейтингах / О.Г. Трофіменко, Ю.В. Прокоп, Н.І. Логінова, О.В. Задерейко. URL: <https://journals.uran.ua/ispss/article/view/196139/198607> (дата звернення: 27.05.2025).

⁹² Стукаліна О.В. Кримінологічна характеристика та запобігання терористичним актам у великих містах України : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 — «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2023. 286 с. С. 215–217.

⁹³ Стукаліна О.В. Пріоритетні напрями вдосконалення антитерористичної діяльності України в умовах європейської інтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 4. 2022. С. 56–62. С. 61–62.

ускладнює криміногенну обстановку в Україні. Так, для їх запобігання О.І. Остроглядюв пропонує комплексні заходи, серед яких: систематичний аналіз кримінальної статистики, створення «кримінологічних карт» небезпечних районів, планування патрулювання з урахуванням виявлених загроз. Пропонується вести облік осіб, схильних до вчинення злочинів, посилити контроль за зберіганням зброї та нічною торгівлею алкоголем, проводити інформаційну роботу через ЗМІ. У ході досудового розслідування інших злочинів варто паралельно виявляти правопорушення проти власності. Окрему увагу слід приділяти особам, звільненим з місць позбавлення волі, чи тим, хто зловживає алкоголем або наркотиками — з ними доцільно проводити профілактичні бесіди, ставити на облік і, за потреби, притягати до відповідальності⁹⁴. Отже, ефективна протидія корисливим кримінальним правопорушенням можлива лише за умови комплексного, аналітичного та превентивного підходу з активною участю правоохоронних органів і громади.

В умовах ускладненої криміногенної обстановки ефективна міжвідомча взаємодія є ключовою умовою для запобігання кримінальним правопорушенням. Сьогодні недостатньо лише зусиль окремих правоохоронних органів — необхідна скоординована робота всіх державних структур, дотичних до забезпечення правопорядку. Взаємодія може здійснюватися в різних формах, серед яких — проведення спільних нарад, координація планів дій, обмін аналітичною та оперативною інформацією, спільні перевірки, реагування на виявлені правопорушення, а також організація навчальних заходів і спільних тренувань⁹⁵. Особливої актуальності набу-

---

⁹⁴ Остроглядюв О. І. Запобігання корисливим злочинам проти власності у великих містах Причорноморського регіону материкової України : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2020. 237 с. С. 178–180.

⁹⁵ Рябовол А.Т. Взаємодія державних правоохоронних органів: проблема визначення поняття. *Наукові записки. Серія: Право*. Випуск 11. 2021. С. 75–80. С. 78.

ває співпраця між підрозділами поліції, Служби безпеки України, Держприкордонслужби, Національної гвардії, а також Збройних сил України — зокрема у прифронтових та деокупованих територіях, де криміногенна ситуація особливо напружена. Спільні патрулювання, взаємодопомога під час проведення спецоперацій, обмін розвідувальними даними й узгоджені дії щодо попередження диверсій чи мародерства — усе це дозволяє підвищити рівень громадської безпеки. Також важливим напрямом є розробка єдиних алгоритмів реагування на загрози, що виникають на межі кримінальних і військових загроз, зокрема в умовах гібридної війни^{96; 97}. При цьому системна аналітична робота також залишається невід'ємною складовою превентивної діяльності. Офіс Генерального прокурора України, як головний утримувач загальнодержавної статистики щодо кримінальних правопорушень, здійснює щорічне узагальнення та аналіз стану злочинності. Це включає розподіл правопорушень за видами, регіонами, характеристиками осіб, які вчинили злочини, та за підслідністю згідно зі статтею 216 КПК України. Такі дані дозволяють виявляти криміногенні тенденції, слабкі місця в системі протидії злочинності та коригувати стратегії взаємодії⁹⁸. Крім того, надзвичайно важливим є розвиток спільної системи підготовки кадрів. Зокрема, доцільним є проведення міжвідомчих навчань, тренінгів і симуляційних заходів за участю представників різних силових структур, що сприяє формуванню єдиного підходу до реагування на загрози, а також покращує практичну взаємодію у надзвичайних ситуаціях. Як приклад ефективної міжвідомчої взаємодії

---

⁹⁶ Мощонський В.О. Поняття взаємодії правоохоронних органів в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. Випуск 7, 2022. С. 644–646. С. 644.

⁹⁷ Новіков А.В. Взаємодія Національної поліції України з військовими адміністраціями: адміністративно-правовий аналіз. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття*. Харків, 2023. С. 164–166. С. 164.

⁹⁸ Однолько І.В. Взаємодія правоохоронних органів у сфері запобігання кримінальним правопорушенням. *Питання боротьби зі злочинністю*. Випуск 34. 2017. С. 41–51. С. 46–47.

можна навести проведення у 2023 році спеціалізованого тренінгу, в якому взяли участь прокурори, слідчі Служби безпеки України та Національної поліції. Захід був присвячений практичним аспектам розслідування воєнних злочинів. Під час навчання учасники опрацювали алгоритми документування фактів, що містять ознаки порушення міжнародного гуманітарного права, обмінялися досвідом і виробили спільні підходи до реагування на ці категорії правопорушень⁹⁹. Загалом, міжвідомча співпраця є не лише важливою умовою ефективного функціонування національної системи безпеки, а й гарантією захисту прав і свобод громадян у період загостреної криміногенної обстановки.

За нинішніх обставин особливої ваги набуває міжнародне співробітництво у сфері запобігання кримінальним правопорушенням. Ефективна взаємодія між державами дозволяє не лише оперативно реагувати на виклики сучасної злочинності, а й зміцнювати глобальну систему безпеки. Найпоширенішими формами такої співпраці є: взаємна правова допомога у кримінальних провадженнях, що включає обмін доказами, документами, проведення процесуальних дій за запитом іншої держави; екстрадиція осіб, які переховуються від правосуддя, для притягнення їх до кримінальної відповідальності або виконання вироків; передача засуджених для подальшого відбування покарання у країні їхнього громадянства чи постійного проживання; обмін оперативною, аналітичною та правовою інформацією, у тому числі з використанням міжнародних баз даних; виконання міжнародних слідчих доручень у рамках кримінального провадження; захист прав і свобод громадян під час проведення кримінального судочинства за кордоном; спільна підготовка кадрів, підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, обмін професійним досвідом; експертна, консультативна, матеріально-технічна допомога, а також передача сучасних технічних засобів розслідування;

---

⁹⁹ Прокурори, слідчі СБУ та Нацполіції пройшли тренінг, присвячений розслідуванню воєнних злочинів. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/prokurori-slidci-sbu-ta-nacpoliciyi-proisli-trening-prisvyaceni-rozsliduvannyu-vojennix-zlociniv>

спільне вивчення тенденцій злочинності, прогнозування нових загроз, розробка стратегій протидії; участь у міжнародних форумах, науково-практичних конференціях, семінарах і симпозиумах, присвячених актуальним питанням боротьби зі злочинністю¹⁰⁰. Такий формат співробітництва сприяє підвищенню ефективності розслідувань, зміцненню системи правосуддя та формуванню єдиного безпекового простору в умовах глобалізованого світу.

Ми поділяємо позицію ученого А.В. Іванова щодо того, що обмін досвідом і передовими практиками є одним із фундаментальних аспектів міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю. Такий формат взаємодії дозволяє державам запозичувати ефективні підходи та методи, які вже довели свою результативність в інших країнах, для вдосконалення національних механізмів протидії правопорушенням. Завдяки такому обміну країни можуть вчитись одна в одній, уникати повторення помилок і впроваджувати дієві інновації у правоохоронну діяльність. Це сприяє підвищенню ефективності протидії злочинності як у внутрішньодержавному масштабі, так і на міжнародному рівні¹⁰¹. Варто підкреслити, що одним із яскравих прикладів такого співробітництва є Консультативна місія ЄС в Україні (КМЕС), яка регулярно організовує тренінги для українських прокурорів з питань міжнародно-правового співробітництва у кримінальних справах. Зокрема, у лютому 2025 року у місті Жешув (Польща) відбувся спеціалізований тренінг за участю Тренінгового центру прокурорів України¹⁰². Також важливо зазначити участь Ради Європи, яка спільно з Тренінговим

---

¹⁰⁰ Напрями та форми міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю / С.В. Веремієнко, В.В. Пророченко. *Право і суспільство*. 2019. Випуск № 2, частина 2. С. 229–233. С. 232.

¹⁰¹ Іванова А.В. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. Випуск № 4. С. 680–683. С. 681.

¹⁰² Україна поглиблює міжнародне правове співробітництво завдяки організованому КМЕС тренінгу для прокурорів. URL: https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/ukraine-enhances-international-legal-cooperation-with-euam-supported-training-for-the-prosecutors/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 28.05.2025).

центром прокурорів України ініціювала запуск навчального курсу HELP «Міжнародне співробітництво у кримінальних справах». Цей курс охоплює ключові аспекти правової допомоги, екстрадиції та конфіскації доходів, отриманих злочинним шляхом¹⁰³.

Важливу роль відіграє запозичення позитивного міжнародного досвіду у запобіганні злочинності в умовах загостреної криміногенної обстановки. Такими прикладами у запобіганні кримінальним правопорушенням, які можуть бути корисними для України є: модель “Community Policing” (Спільнота і поліція) — США, Канада, Велика Британія Цей підхід передбачає тісну взаємодію поліції з місцевими громадами, що сприяє підвищенню довіри до правоохоронців і своєчасному виявленню потенційних загроз. Через партнерство з громадянами знижується рівень дрібних правопорушень та насильства^{104; 105}. Програми реабілітації та ресоціалізації правопорушників — Нідерланди, Скандинавські країни. Орієнтація на ресоціалізацію, а не лише на покарання, дозволяє зменшити рецидив злочинності. У Нідерландах, наприклад, робиться акцент на індивідуалізованій роботі з порушниками, соціальній підтримці та навчанні новим навичкам^{106; 107}.

Таким чином, ефективне запобігання кримінальним правопорушенням в умовах загострення криміногенної обстановки,

---

¹⁰³ Рада Європи спільно з Тренінговим центром прокурорів України провела запуск навчального курсу HELP «Міжнародне співробітництво у кримінальних справах». URL: https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/council-of-europe-in-cooperation-with-the-prosecutors-training-center-of-ukraine-launched-the-help-course-on-international-cooperation-in-criminal-cases-?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 28.05.2025).

¹⁰⁴ Принцип «Community Policing» як інтегральна складова роботи правоохоронних органів щодо профілактики девіантної поведінки неповнолітніх з особливими потребами / Д.О. Ніколенко, І.А. Григоренко. *Юридичний часопис національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 270–279. С. 272.

¹⁰⁵ Office of Community Oriented Policing Services. URL: <https://www.justice.gov/doj/office-community-oriented-policing-services> (дата звернення: 28.05.2025).

¹⁰⁶ Rehabilitation and re-entry in Scandinavia. URL: https://www.researchgate.net/publication/335794235_Rehabilitation_and_re-entry_in_Scandinavia/ (дата звернення: 28.05.2025).

зумовленої воєнним станом, вимагає системного підходу та адаптації правоохоронної діяльності до сучасних викликів. Ключовими напрямками такої діяльності виступають: удосконалення національного законодавства, впровадження інноваційних превентивних стратегій, підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, посилення вуличного патрулювання за участю курсантів, а також використання сучасних технологій моніторингу. Особливу увагу слід приділити міжвідомчій взаємодії та міжнародному співробітництву, що дозволяє інтегрувати кращі практики забезпечення публічного порядку. Усі ці та інші заходи в комплексі здатні забезпечити належну протидію зростаючим кримінальним загрозам та зміцнити публічну безпеку в державі.

Висновки

Підсумовуючи результати нашого дослідження, можна констатувати.

1. Аналіз криміногенної обстановки в Україні свідчить, що поширеність різних категорій кримінальних правопорушень відображає глибокі соціально-економічні та безпекові проблеми суспільства. Домінування шахрайств, крадіжок, порушень військової дисципліни, умисних вбивств та наркозлочинів вимагає впровадження комплексних превентивних заходів, що поєднують посилення правоохоронної діяльності з соціальною підтримкою. Прогнозується зростання кіберзлочинності, зокрема цифрових шахрайств, а також збільшення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків. Особливу увагу слід приділити запобіганню кримінальних правопорушень у військовій сфері, зокрема дезертирству, що має соціально-психологічні

---

¹⁰⁷ Resocialisation and reintegration in the Netherlands: Political Narrative Versus Reality. URL: https://www.researchgate.net/publication/365853995_Resocialisation_and_reintegration_in_the_Netherlands_Political_Narrative_Versus_Reality (дата звернення: 28.05.2025).

корені. Економічна нестабільність сприяє зростанню кримінальних правопорушень проти власності та насильницьких діянь, що потребує посилення соціальної стабілізації. Загалом, для ефективної протидії кримінальними загрозами в умовах загострення криміногенної ситуації необхідно поєднувати правоохоронні заходи з соціально-економічними програмами, орієнтованими на профілактику, підвищення правової обізнаності та підтримку вразливих груп населення.

2. Проведений аналіз криміногенної обстановки в Україні у 2024 році дає змогу глибше зрозуміти складність та багатогранність злочинних процесів в умовах воєнного часу. Застосування динамічного підходу до вивчення змін у структурі та інтенсивності злочинності дозволило виявити не лише кількісні, а й якісні характеристики кримінальної ситуації, що безпосередньо пов'язані із соціально-економічними трансформаціями та безпековими викликами. Найбільш загрозлива криміногенна обстановка спостерігаються у м. Києві та Харківській області, де поєднуються інтенсивна урбанізація, соціальна напруга та, зокрема для Харківщини, воєнний тиск, що ослаблює правоохоронний контроль і стимулює криміналізацію. Варто також звернути увагу на групу регіонів із високим, хоча й дещо нижчим рівнем злочинності — Херсонську, Запорізьку, Сумську, Дніпропетровську та Миколаївську області. Основними осередками кримінальної активності залишаються великі міста, що вказує на необхідність комплексних заходів для посилення контролю та соціальної стабілізації в регіонах із високим рівнем злочинності, особливо в умовах воєнного часу. Особливий інтерес викликає структура злочинності, яка демонструє превалювання тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, з домінуванням майнових, військових, насильницьких та наркозлочинів. Отже, дослідження підкреслює необхідність інтегрованих заходів кримінального контролю, адаптованих до регіональних особливостей і воєнних викликів, що дозволить покращити криміногенну обстановку та зміцнити безпеку в країні.

3. Ефективне запобігання кримінальним правопорушенням в умовах загострення криміногенної обстановки, зумовленої воєнним станом, вимагає системного підходу та адаптації правоохоронної діяльності до сучасних викликів. Ключовими напрямками такої діяльності виступають: удосконалення національного законодавства, впровадження інноваційних превентивних стратегій, підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, посилення вуличного патрулювання за участю курсантів, а також використання сучасних технологій моніторингу. Особливу увагу слід приділити міжвідомчій взаємодії та міжнародному співробітництву, що дозволяє інтегрувати кращі практики забезпечення публічного порядку. Усі ці та інші заходи в комплексі здатні забезпечити належну протидію зростаючим кримінальним загрозам та зміцнити публічну безпеку в державі.

Список використаних джерел:

1. Office of Community Oriented Policing Services. URL: <https://www.justice.gov/doj/office-community-oriented-policing-services> (дата звернення: 28.05.2025).

2. Rehabilitation and re-entry in Scandinavia. URL: https://www.researchgate.net/publication/335794235_Rehabilitation_and_re-entry_in_Scandinavia/ (дата звернення: 28.05.2025).

3. Resocialisation and reintegration in the Netherlands: Political Narrative Versus Reality. URL: https://www.researchgate.net/publication/365853995_Resocialisation_and_reintegration_in_the_Netherlands_Political_Narrative_Versus_Reality (дата звернення: 28.05.2025).

4. Василевич В.В. Теоретико-методологічні засади кримінологічного прогнозування в установах виконання покарання. *Філософські та методологічні проблеми права*. № 2. 2014. С. 58–69.

5. Величенко Л.О. Юридико-психологічна характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або

вибуховими речовинами: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2023. 284 с.

6. Военний стан як обставина, яка впливає на кваліфікацію злочину та призначення покарання. URL: <https://pravo.ua/voiennyi-stand-iak-obstavyna-iaka-vplyvaie-na-kvalifikatsiiu-zlochynu-ta-pryznachennia-pokarannia/> (дата звернення: 26.05.2025).

7. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2013 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

8. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2014 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

9. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2015 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

10. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2016 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 24.05.2025).

11. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2017 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

12. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2018 року. *Офіс Генерального прокурора України*.

URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

13. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2019 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 21.05.2025).

14. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2020 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 20.05.2025).

15. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2021 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 22.05.2025).

16. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

17. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2023 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 22.05.2025).

18. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2024 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.05.2025).

19. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-квітень 2025 року. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 24.05.2025).

20. Жуков А.А. Діяльність з виявлення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. Розділ IX. Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. № 5 (2024). С. 799–808.

21. Законопроект про єдину систему відеомоніторингу: Леонід Тимченко роз'яснив норми щодо повноважень правоохоронців. URL: <https://mvs.gov.ua/news/zakonoprojekt-pro-jedinu-sistemu-videomonitoringu-leonid-timcenko-roziasniv-normi-shhodo-rovnovazen-pravoohoronciv>.

22. Запобігання злочинам проти власності в умовах воєнного стану / О.М. Крижановський, П.О. Крижановський. *Академічні візії*. Випуск 32/2024. С. 1–6.

23. Запобігання правопорушенням у місцях позбавлення волі / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Г. Колб, В.С. Наливайко та ін. ; за заг. ред. О.М. Джужі та О.Г. Колба. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2010. С. 72.

24. Звіт Chubb: «The Impact of Cyber Scams on Trust in Digital Payments». URL: <https://www.chubb.com/content/dam/chubb-sites/chubb-com/us-en/partnership/pdfs/digital-payments-trust-report.pdf> (дата звернення: 27.05.2025).

25. Злочини проти власності, вчинені в умовах воєнного стану: соціально-економічні причини, морально-етичні аспекти, кримінально-правові наслідки / А.А. Громович, О.С. Гораш. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів*. Вінниця, 2024. С. 437–440.

26. Злочинність в Україні: яка вона є під час війни і якою може бути у післявоєнний час? С.С. Шрамко, А.В. Калініна. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2022. Випуск 44. С. 98–106.

27. Іванова А.В. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. Випуск № 4. С. 680–683.

28. Казначеева Д.В. Сучасні тенденції військової злочинності в Україні. *Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний виміри*. Вінниця, 2023. С. 101–105.

29. Калюжний О.М. Запобігання незаконному посіву або вирощуванню наркотиковмісних рослин в Україні : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю — «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2025. 305 с.

30. Коваленко А.В. Поліція як суб'єкт запобігання злочинності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2019. № 37. С. 174–177.

31. Ковальчук О. Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та система. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. 2024. № 4 (44). С. 95–102.

32. Кулик О.Г. Злочинність як соціальне явище: суттєві ознаки та визначення поняття. *Наука і правоохоронна*. 2017. № 1(35). С. 125–132.

33. Курсанти чергуватимуть спільно з працівниками поліції для забезпечення охорони публічного порядку в місті Дніпро. URL: <https://dduvs.edu.ua/2025/05/09/kursanty-cherguvatymut-spilno-z-pratsivnykamy-politsiyi-dlya-zabezpechennya-ohorony-publichnogo-poryadku-v-misti-dnipro/> (дата звернення: 27.05.2025).

34. Марюхно В. Удосконалення кримінального законодавства України в умовах російсько-української війни 2022 року. *COPERNICUS Political and Legal Studies*. Vol. 1, Issue 2 (June 2022). С. 96–106 (дата звернення: 20.05.2025).

35. Моніторинг рівня кібербезпеки України у світових рейтингах / О.Г. Трофименко, Ю.В. Прокоп, Н.І. Логінова, О.В. Задерейко. URL: <https://journals.uran.ua/isps/article/view/196139/198607> (дата звернення: 27.05.2025).

36. Мощонський В.О. Поняття взаємодії правоохоронних органів в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. Випуск 7. С. 644–646.

37. Напрями та форми міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю / С.В. Веремієнко, В.В. Пророченко. *Право і суспільство*. 2019. Випуск № 2. Частина 2. С. 229–233.

38. Новіков А.В. Взаємодія Національної поліції України з військовими адміністраціями: адміністративно-правовий аналіз. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики ХХІ століття*. Харків, 2023. С. 164–166.

39. Одерій О.В. Проблеми теорії та практики розслідування злочинів проти довкілля : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 / Донецький юридичний інститут МВС України. Кривий Ріг, 2015. 499 с.

40. Однолько І.В. Взаємодія правоохоронних органів у сфері запобігання кримінальним правопорушенням. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2017. Випуск 34. С. 41–51.

41. Острогляд О.І. Запобігання корисливим злочинам проти власності у великих містах Причорноморського регіону материкової України : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2020. 237 с.

42. Острогляд О.І. Запобігання корисливим злочинам проти власності у великих містах Причорноморського регіону материкової України: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2020. 237 с.

43. Оцінка загроз серйозної та/або організованої злочинності (звіт про результати оцінювання загроз серйозної та/або організованої злочинності — SOCTA Україна). URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/8/5/3/8/2/socta.pdf> (дата звернення: 28.05.2025).

44. Підвищення кваліфікації поліцейських патрульної поліції. URL: https://oduvs.edu.ua/news/pidvisenna_kvalifikacii_policejs_kih_patrul_noi_policii (дата звернення: 26.05.2025).

45. Поняття та предмет кримінологічного аналізу злочинності. URL: <https://studies.in.ua/analiz-ta-prognoz-zlochynnosti/3931-ponyattya-ta-predmet-krimnologchnogo-analzu-zlochinnost.html> (дата звернення: 23.05.2025).

46. Принцип «Community Policing» як інтегральна складова роботи правоохоронних органів щодо профілактики девіантної поведінки неповнолітніх з особливими потребами / Д.О. Ніколенко, І.А. Григоренко. *Юридичний часопис національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 270–279.

47. Прокурори, слідчі СБУ та Нацполіції пройшли тренінг, присвячений розслідуванню воєнних злочинів. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/prokurori-slidci-sbu-ta-nacpoliciyi-proisli-trening-prisvyaceni-rozsliduvannyu-vojennix-zlociniv>.

48. Професійне зростання: завершено підвищення кваліфікації працівників підрозділів криміналістичного забезпечення слідчих підрозділів Національної поліції України. URL: <https://www.navs.edu.ua/news/profesijne-zrostannya-zavershenopidvishhennya-kvalifikaciyi-pracivnikiv-pidrozdiliv-kriminalistichnogo-zabezpechennya-slidchih-pidrozdiliv-nacionalnoyi-policiyi-ukrayini.html> (дата звернення: 27.05.2025).

49. Рада Європи спільно з Тренінговим центром прокурорів України провела запуск навчального курсу HELP «Міжнародне співробітництво у кримінальних справах». URL: https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/council-of-europe-in-cooperation-with-the-prosecutors-training-center-of-ukraine-launched-the-help-course-on-international-cooperation-in-criminal-cases-?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 28.05.2025).

50. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на період до 2025 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації» від 22 грудня 2023 р. № 1203-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1203-2023-p#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

51. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 червня 2023 р. № 496-р Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2022-p#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

52. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року № 850-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2022-p#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

53. Рябовол А.Т. Взаємодія державних правоохоронних органів: проблема визначення поняття. *Наукові записки. Серія: Право*. 2021. Випуск 11. С. 75–80.

54. Самовільне залишення військової частини або місця служби: наслідки. URL: <https://legalaid.ua/ua/samovilne-zalyshennya-vijskovoyi-chastyny/> (дата звернення: 28.05.2025).

55. Сокурєнко В.В. Запобігання злочинності як фундаментальна проблема теоретичної і прикладної кримінології. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків, 2018. С. 13–14.

56. Стан та структура злочинності в Україні (2008–2009 рр.). URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/233004> (дата звернення: 20.05.2025).

57. Стан та структура злочинності в Україні (2010–2011 рр.). URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/233004> (дата звернення: 20.05.2025).

58. Стан та структура злочинності в Україні (2011–2012 рр.). URL: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/233004> (дата звернення: 20.05.2025).

59. Стукаліна О.В. Кримінологічна характеристика та запобігання терористичним актам у великих містах України : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 — «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2023. 286 с.

60. Стукаліна О.В. Пріоритетні напрями вдосконалення антитерористичної діяльності України в умовах європейської інтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. С. 56–62.

61. Указ Президента України «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки» від 11 травня 2023 року № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text> (дата звернення: 19.05.2025).

62. Україна поглиблює міжнародне правове співробітництво завдяки організованому КМЄС тренінгу для прокурорів. URL: https://www.euam-ukraine.eu/ua/news/ukraine-enhances-international-legal-cooperation-with-euam-supported-training-for-the-prosecutors/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 28.05.2025).

63. Форсюк М.Ю. Запобігання порушенню правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в Україні : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 227 с.

64. Чекмарьова І.М. Запобігання злочинності у прикордонних регіонах Півдня України : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спец. 12.00.08 / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2017. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0417U003784> (дата звернення: 22.05.2025).

65. Шахун В.І. Аналіз злочинності: проблеми термінології. *Нове українське право*. 2023. Випуск 2. С. 154–162.

66. Які найчастіші причини скоєння СЗЧ та дезертирства : розповідь представник ОГП. URL: <https://hromadske.radio/news/2024/12/05/yaki-naychastishi-prychyny-skoiennia-szch-ta-dezertyrstva-rozповid-predstavnyk-ohp> (дата звернення: 28.05.2025).

Наукове видання

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ
ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА
В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ
ВОЄННОГО СТАНУ**

Колективна монографія

Верстка *Н. Ковальчук*

Обкладинка *А. Юдашкіна*

Технічне редагування *О. Гринюк*

ЮРИДИКА
ВИДАВНИЦТВО

Підписано до друку 07.10.2025 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Warnock. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 48,83. Наклад 300.
Замовлення № 085м-1125.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.